

Znaczenie rejestrów PESEL, stanu cywilnego i dowodów osobistych dla bezpieczeństwa i obronności państwa

dr Kamil Czaplicki
Katedra Prawa Informatycznego
WPIA UKSW

POWSZECHNY ELEKTRONICZNY SYSTEM EWIDENCJI LUDNOŚCI PESEL

PESEL jest centralnym rejestrem danych prowadzonym przez ministra właściwego do spraw informatyzacji

Podstawą prawną prowadzenia rejestru PESEL jest :

1. Ustawa z dnia 24 września 20010 r. o ewidencji ludności
2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 stycznia 2012r. W sprawie nadania lub zmiany numeru PESEL
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 września 2011r. w sprawie opłaty za udostępnienie danych z rejestrów mieszkańców, rejestrów zamieszkania cudzoziemców oraz rejestru PESEL
4. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16 lutego 2012r. W sprawie trybu rejestracji danych w rejestrze PESEL oraz w rejestrach mieszkańców i rejestrach zamieszkania cudzoziemców
5. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 września 2011r. W sprawie kontroli korzystania z dostępu do danych z rejestru PESEL w drodze weryfikacji danych
6. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24 grudnia 2014r. W sprawie trybu i terminów przekazywania danych pomiędzy rejestrem PESEL a rejestrami centralnymi
7. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 października 2011r. w sprawie określenia wzorów wniosków o udostępnienie danych z rejestru mieszkańców, rejestru zamieszkania cudzoziemców i rejestru PESEL oraz trybu uzyskiwania zgody na udostępnienie danych po wykazaniu interesu faktycznego

W rejestrze PESEL gromadzone są dane:

- 1) obywateli polskich zamieszkujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) obywateli polskich zamieszkujących poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w związku z ubieganiem się o polski dokument tożsamości;
- 3) cudzoziemców zamieszkujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z:
 - a) uzyskaniem prawa stałego pobytu przez obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej, obywatela państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i obywatela Konfederacji Szwajcarskiej,
 - b) uzyskaniem prawa stałego pobytu przez członka rodziny obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej, obywatela państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowom o Europejskim Obszarze Gospodarczym i obywatela Konfederacji Szwajcarskiej,
 - c) udzieleniem zezwolenia na pobyt stały,
 - d) udzieleniem zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej,

- e) uzyskaniem statusu uchodźcy,
 - f) uzyskaniem ochrony uzupełniającej,
 - g) uzyskaniem azylu,
 - h) uzyskaniem zgody na pobyt tolerowany,
 - i) uzyskaniem ochrony czasowej,
 - j) uzyskaniem zgody na pobyt ze względów humanitarnych;
- 4) członków rodziny cudzoziemców zamieszkujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o których mowa w pkt 3 lit. e i f.

W rejestrze PESEL mogą być gromadzone dane osób obowiązanych na podstawie odrębnych przepisów do posiadania numeru PESEL.

Rejestr danych PESEL gromadzi dane, które można połączyć w grupy noszące następujące nazwy:

Podstawowe dane identyfikacyjne osoby (Numer PESEL, nazwisko, imiona, nazwisko, rodowe, miejsce urodzenia, data urodzenia, płeć i obywatelstwo);

Dane uzupełniające osoby (data zgonu, stan cywilny, data zawarcia małżeństwa, data rozwiązania małżeństwa, nazwisko poprzednie, imiona poprzednie, data nabycia obywatelstwa, data utraty obywatelstwa);

Dane osób powiązanych (imię ojca, nazwisko rodowe ojca, imię matki, nazwisko rodowe matki, numer PESEL małżonka, imię małżonka, nazwisko rodowe małżonka, data zgonu małżonka);

Oznaczenie dokumentów źródłowych (numer aktu urodzenia, oznaczenie Urzędu Stanu Cywilnego sporządzającego akt urodzenia, numer aktu małżeństwa, oznaczenie Urzędu Stanu Cywilnego sporządzającego akt małżeństwa, sygnatura akt sprawy o rozwiązanie małżeństwa, oznaczenie sądu rozwiązującego małżeństwo, numer aktu zgonu, oznaczenie Urzędu Stanu Cywilnego sporządzającego akt zgonu, numer aktu zgonu małżonka, oznaczenie Urzędu Stanu Cywilnego sporządzającego akt zgonu małżonka);

Dane dotyczące dokumentów tożsamości (rodzaj dokumentu tożsamości, seria i numer dokumentu tożsamości, data wydania dokumentu tożsamości, data ważności dokumentu tożsamości, oznaczenie organu wydającego dokument tożsamości);

- Dane dotyczące obowiązku meldunkowego (rodzaj zameldowania, adres zameldowania, data zameldowania, data wymeldowania);

Osobie, której dane są gromadzone w rejestrze PESEL nadaje się numer identyfikacyjny Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności, który stanowi numer PESEL.

Numer PESEL jest to jedenastocyfrowy symbol numeryczny, jednoznacznie identyfikujący osobę fizyczną, zawierający datę urodzenia, numer porządkowy, oznaczenie płci oraz liczbę kontrolną

- Pierwsze sześć cyfr PESEL-u nie zawsze są w prosty sposób przeniesione z naszej daty urodzenia. Dla odróżnienia osób urodzonych w poszczególnych stuleciach, których numery PESEL mogłyby się teoretycznie powtórzyć, przyjęto następującą metodę kodowania:
- dla osób urodzonych w latach 1900 do 1999 – miesiąc zapisywany jest w sposób naturalny
- dla odróżnienia osób urodzonych w innych latach niż 1900-1999 dodawane są do numeru miesiąca następujące wielkości:
- dla lat 1800-1899 – liczba 80
- dla lat 2000-2099 – 20
- dla lat 2100-2199 – 40
- dla lat 2200-2299 – 60.

Osoba urodzona w dniu konferencji 9 marca 2016r. Będzie miała początek numeru PESEL

162309XXXXX

- Przyjęta metoda kodowania miesiąca urodzenia pozwala na rozróżnienie co najmniej 5 stuleci. Informacja o płci osoby, której zestaw informacji jest identyfikowany, zawarta jest na 10 pozycji numeru PESEL. cyfry 0, 2, 4, 6, 8 – oznaczają płeć żeńską cyfry 1, 3, 5, 7, 9 – oznaczają płeć męską

Dane z rejestru PESEL, w zakresie niezbędnym do realizacji ich ustawowych zadań, udostępnia się następującym podmiotom:

- 1) organom administracji publicznej, sądom i prokuraturze;
- 2) Policji, Straży Granicznej, Służbie Więziennej, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego, Służbie Celnej, Żandarmerii Wojskowej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Biuru Ochrony Rządu, Centralnemu Biuru Antykorupcyjnemu, Szefowi Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych, organom wyborczym i strażom gminnym (miejskim);
- 3) komornikom sądowym - w zakresie niezbędnym do prowadzenia postępowania egzekucyjnego;
- 4) organom kontroli skarbowej i wywiadowi skarbowemu;
- 5) państwowym i samorządowym jednostkom organizacyjnym oraz innym podmiotom - w zakresie niezbędnym do realizacji zadań publicznych określonych w odrębnych przepisach;
- 6) Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi, w zakresie danych osób poszukiwanych.

Rejestr Dowodów Osobistych RDO

Ustawa z dnia 6 sierpnia 2010r. o dowodach osobistych wprowadziła nowy rejestr - Rejestr Dowodów Osobistych, który zastąpił dotychczasową Ogólnopolską Ewidencję Wydanych i Unieważnionych Dowodów Osobistych (OEWIUDO). RDO prowadzony jest w postaci elektronicznej przez Ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Szczegóły prowadzenia RDO określone są w Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 listopada 2014r w sprawie prowadzenia Rejestru Dowodów Osobistych.

W RDO gromadzi się dane zawarte w dowodzie osobistym, w tym numer PESEL, nazwisko i imię (imiona), nazwisko rodowe, imię ojca, imię i nazwisko rodowe matki, datę i miejsce urodzenia, płeć, fotografię, dane dotyczące wniosku o wydanie dowodu w tym numer wniosku, datę złożenia wniosku, oznaczenie organu wydającego dowód osobisty, status wniosku oraz (o ile są wydane) - dane o pozostawieniu wniosku bez rozpoznania. W rejestrze gromadzi się również dane dotyczące dowodu osobistego w tym: serię i numer dowodu osobistego, datę jego ważności, oznaczenie organu wydającego dowód osobisty oraz status dokumentu (datę wydania, datę przekazania do organu gminy, datę przyjęcia w organie gminy, datę odbioru przez obywatela, datę unieważnienia, przyczynę unieważnienia, oznaczenie organu unieważniającego oraz datę przekazania danych o unieważnienia do Systemu Informacyjnego Schengen).

W RDO umieszcza się również dane o przyczynie wydania dowodu osobistego, numer i datę wydania decyzji o stwierdzeniu nieważności w przypadku osób które podały nieprawdziwe dane na wniosku o wydanie dokumentu, lub dołączyły niewłaściwe zdjęcie. Ze względów bezpieczeństwa umieszcza się również dane o utraconych bądź błędnie spersonalizowanych blankietach dowodów osobistych (serię i numer blankietu, przyczynę wybrakowania blankietu, datę jego wybrakowania, przyczynę utraty blankietu, datę utraty oraz datę zgłoszenia do Systemu Informacyjnego Schengen). W RDO umieszczone są również dane archiwalne dostępne dotychczas w systemie OEWIUDO oraz PESEL.

Dane do RDO wprowadzane są przez organy gminy w trybie bezpośrednim w czasie rzeczywistym. Organ gminy ma bezpośredni dostęp do danych gromadzonych w RDO. Dostęp nie jest ograniczony do danych lokalnych, lecz każdy uprawniony pracownik gminy ma dostęp do całej bazy RDO.

Dane zgromadzone w RDO udostępnia Minister właściwy do spraw wewnętrznych w trybie pełnej teletransmisji danych lub w trybie ograniczonej teletransmisji danych. W drodze pełnej teletransmisji dane można udostępnić podmiotom określonym w art. 66 ustawie, które posiadają i stosują mechanizmy umożliwiające identyfikację i rejestrację osób uzyskujących dostęp do danych zawartych w RDO, a także rejestrują zakres udostępnionych danych i datę ich udostępnienia. Podmioty te muszą ponadto posiadać i stosować zabezpieczenia techniczne i organizacyjne chroniące przed uzyskaniem dostępu do danych przez inne osoby i podmioty.

Do grona uprawnionych podmiotów należy 14 instytucji: organy prokuratury, organy policji, Komendant Główny Straży Granicznej, Szef Służby Wywiadu Wojskowego, Szef Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Organy Służby Celnej, Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej, Szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Szef Agencji Wywiadu, Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Szef Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych, wywiad skarbowy, minister właściwy do spraw finansów publicznych oraz organy informacji finansowej.

Nowością jest tzw. ograniczona teletransmisja danych, polegająca na porównaniu przekazywanych przez uprawniony podmiot danych z danymi zawartymi w RDO. Udostępnianie polega na potwierdzeniu lub zaprzeczeniu istnienia ważnego dowodu osobistego zawierającego określony zestaw danych. W tym trybie porównać można: imię (imiona) nazwisko, numer PESEL, serię i numer dowodu osobistego, datę wydawania dowodu osobistego, termin ważności dowodu osobistego.

Podmiot zainteresowany weryfikacją danych w drodze ograniczonej teletransmisji, musi złożyć w tej sprawie wniosek do ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Minister przed wydaniem decyzji sprawdza czy podmiot posiada i stosuje mechanizmy umożliwiające identyfikację i rejestrację osób uzyskujących dostęp do danych oraz rejestrujące zakres udostępnianych danych i datę ich udostępnienia. Ponadto sprawdza czy podmiot ten posiada i stosuje zabezpieczenia techniczne i organizacyjne chroniące przed uzyskaniem dostępu do danych przez inne osoby i podmiot.

Podmiotami uprawnionymi do korzystania z danych w drodze ograniczonej teletransmisji są podmioty uprawnione do korzystania z danych w drodze pełnej teletransmisji, oraz inne podmioty o ile wykażą w tym interes prawny. Pierwszej grupie podmiotów dane udostępnia się nieodpłatnie, drugiej po wniesieniu opłaty.

Podmioty korzystające z danych zgromadzonych w RDO, mogą być kontrolowane przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych. W ramach kontroli sprawdza się spełnienia wymogów określonych przez przepisy prawa. Szczegóły kontroli określone są w Rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie kontroli korzystania z dostępu do danych z Rejestru Dowodów Osobistych w trybie ograniczonej teletransmisji danych

Rejestr Stanu Cywilnego

Podstawę prawną prowadzenia Rejestru Stanu Cywilnego stanowi ustawa z dnia 28 listopada 2014r. Prawo o aktach stanu cywilnego oraz akty wykonawcze do ustawy:

1. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 października 2015r. Zmieniające rozporządzenie w sprawie wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego
2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 lutego 2015r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru stanu cywilnego oraz akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego
3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5 lutego 2015r. W sprawie przenoszenia aktów stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego

Stanem cywilnym jest sytuacja prawna osoby wyrażona przez cechy indywidualizujące osobę, kształtowana przez zdarzenia naturalne, czynności prawne lub orzeczenia sądów, lub decyzje organów, stwierdzona w akcie stanu cywilnego.

Rejestracji stanu cywilnego dokonuje się w rejestrze stanu cywilnego w formie aktów stanu cywilnego.

Aktem stanu cywilnego jest wpis o urodzeniu, małżeństwie albo zgonie w rejestrze stanu cywilnego wraz z treścią późniejszych wpisów wpływających na treść lub ważność tego aktu.

Akty stanu cywilnego stanowią wyłączny dowód zdarzeń w nich stwierdzonych; ich niezgodność z prawdą może być udowodniona jedynie w postępowaniu sądowym.

Rejestr stanu cywilnego jest prowadzony przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, w systemie teleinformatycznym

Dostęp do rejestru stanu cywilnego mają minister właściwy do spraw informatyzacji, minister właściwy do spraw wewnętrznych, kierownik urzędu stanu cywilnego, zastępca kierownika urzędu stanu cywilnego oraz w zakresie sprawowanego nadzoru - wojewoda.

Akty stanu cywilnego oznacza się w rejestrze stanu cywilnego oddzielnie dla każdego rodzaju zdarzenia: urodzenia, małżeństwa albo zgonu, i odrębnie dla każdego roku kalendarzowego.

Sporządzenie aktu urodzenia, aktu małżeństwa albo aktu zgonu w rejestrze stanu cywilnego wymaga uwierzytelnienia przez właściwego kierownika urzędu stanu cywilnego przez złożenie podpisu elektronicznego weryfikowanego za pomocą certyfikatu wydanego przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Złożenie podpisu odbywa się z wykorzystaniem karty mikroprocesorowej zabezpieczonej kodem PIN.

Kierownik urzędu stanu cywilnego przed rejestracją zdarzenia sprawdza, czy nie zostało ono uprzednio zarejestrowane w formie aktu stanu cywilnego w rejestrze stanu cywilnego.

Dokonując czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego, kierownik urzędu stanu cywilnego, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, dokonuje sprawdzenia danych zawartych w PESEL.

Rejestracji stanu cywilnego dokonuje się na podstawie dowodów potwierdzających prawdziwość zgłoszonych danych. W przypadku uznania tych dowodów za niewystarczające stan faktyczny ustala się w postępowaniu wyjaśniającym

Kierownik urzędu stanu cywilnego wydaje z rejestru stanu cywilnego:

- 1) odpisy zupełne i odpisy skrócone aktów stanu cywilnego;
- 2) zaświadczenia o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby;
- 3) zaświadczenia o stanie cywilnym.

Odpis zupełny aktu stanu cywilnego stanowi dosłowne powtórzenie treści aktu stanu cywilnego oraz treści dołączonych wzmianek dodatkowych.

Odpis skrócony aktu stanu cywilnego zawiera treść aktu stanu cywilnego uwzględniającą treść dołączonych wzmianek dodatkowych.

Odpis aktu stanu cywilnego i zaświadczenie o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby wydaje się osobie, której akt dotyczy, lub jej małżonkowi, wstępnemu, zstępnemu, rodzeństwu, przedstawicielowi ustawowemu, opiekunowi, osobie, która wykaże w tym interes prawny, sądowi, prokuratorowi, organizacjom społecznym, jeżeli jest to zgodne z ich celem statutowym i przemawia za tym interes społeczny, oraz organom administracji publicznej, jeżeli jest to konieczne do realizacji ich ustawowych zadań.

Wymienione w prezentacji rejestry są podstawowymi rejestrami podmiotowymi, umożliwiającymi identyfikację tożsamości obywateli i cudzoziemców na terenie Rzeczypospolitej Polski. Obecnie rejestry te połączone w System Rejestrów Państwowych (SRP) Rejestr PESEL, Rejestr Dowodów Osobistych i Rejestr Stanu Cywilnego odgrywa olbrzymie znaczenia w systemie bezpieczeństwa i obronności państwa.

Prawidłowa identyfikacja tożsamości jest gwarancją zachowania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Rejestr PESEL jest podstawowym zbiorem informacji danych o każdej zarejestrowanej osobie, Rejestr Dowodów Osobistych umożliwia ustalenie autentyczności wydanych dokumentów tożsamości, a Rejestr Stanu Cywilnego gwarantuje bezpieczeństwo i pewność dokumentów źródłowych, a także gwarantuje łatwą i szybką ich dostępność na terenie całego kraju. Wszystkie te rejestry są elementem walki z kradzieżą tożsamości.

Zagrożeniami w funkcjonowaniu rejestrów może być :

1. fizyczne uszkodzenie rejestrów
2. Fałszerstwo danych zawartych w rejestrach

Należy dążyć do eliminacji fizycznych zagrożeń w funkcjonowaniu rejestrów poprzez m.in. Tworzenie zapasowego centrum danych oraz rejestracji i rozliczalności użytkowników rejestrów. W sierpniu 2013r. Przeniesiono Rejestr PESEL do nowego Centrum Rejestrów, gwarantującego bezpieczeństwo zgromadzonych w nim danych.

Dziś system PESEL działa w dwóch centrach danych pracujących w trybie active-active. MSWIA planuje, aby stworzyć trzecie, zapasowe centrum danych na potrzeby tego rejestru. W efekcie prac realizowanych przez Centralny Ośrodek Informatyki resortu spraw wewnętrznych powstała Zintegrowana Infrastruktura Rejestrów. Nowa architektura pozwala na dowolną rozbudowę platformy, z której korzystają rejestry państwowe.

- Należy dążyć do zagwarantowania najwyższej jakości danych zawartych w rejestrach PESEL, RDO i RSC. Przepisy prawne regulujące zasady pozyskiwania i umieszczania danych w rejestrach powinny gwarantować najwyższą jakość pozyskiwanych danych i powinny uodparniać rejestry na próby ich fałszowania. Niestety znane są przykłady błędnych wpisów, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego wydania np. dowodu osobistego.

Nieautoryzowany dostęp do danych zgromadzonych w rejestrze PESEL, RDO i Rejestrze Stanu Cywilnego istotnie obniży poziom bezpieczeństwa i obronności państwa ale także zagrozi bezpieczeństwu wszystkich osób których dane zawarte są w tych bazach. Dane zawarte w trzech opisanych rejestrach opisują bardzo szeroką działalność każdej zarejestrowanej osoby- poczynając od jej cech identyfikacyjnych, miejsce zamieszkania, a kończąc na jej stosunkach rodzinnych. W zbiorach zapisane są również dane o najważniejszych osobach w Państwie. Nieautoryzowany dostęp do bazy, może narazić je na niebezpieczeństwo.

Dziękuję za uwagę